

2024 04 08

Vattengruppens yttrande till Rädda Lövsta i anslutning till Mark – och miljööverdomstolen i mål nr M 15371-22

Innehållsförteckning

Sid 2	Inledning
Sid 2	Vattengruppens ståndpunkt:
Sid 2	Kommentarer till tidigare handlingar från Vattengruppen.
Sid 3	Vattengruppens bemötande av Stockholm Exergis yttrande, aktbilaga 88 daterad 2023 11 10
Sid 5	Bränsle och CCS i skymundan.
Sid 5	Vattenskydd handlar om att motverka risk
Sid 7	Rolf Öhrström och Tom Hedlund skriver i sitt bemötande
Sid 7	Dagvatten Sammanfattning
Sid 7	Dagvatten och fartygstrafik
Sid 10	Risker och försiktighetsprincipen, oväntade händelser med enorma konsekvenser
Sid 10	Kommentarer till yttranden från myndigheter och andra organ till Mark- och miljööverdomstolen.
	<ol style="list-style-type: none">1. Naturvårdsverket2. Havs- och Vattenmyndigheten3. Länsstyrelsen i Stockholms Län4. Kommunalförbundet Norrvatten5. Stockholms Miljö- och Hälsoskyddsnämnd6. Stockholm Vatten och Avfall7. Naturskyddsföreningen Stockholm
Sid 18	Avslutning

Inledning

Vattengruppen bistår Rädda Lövsta med kompetens inom vatten- och miljöområdet i målet gällande Stockholm Exergis planer på att bygga ett stort kraftvärmeverk i Lövsta inom primär skyddszon för vattenskyddsområdet för Mälarens dricksvattenförsörjning till Stockholmsregionen. Detta har b. a. skett genom tre handlingar - 2021 03 23 resp. 2022 02 05 och 2022 04 22 och som ingår som delar av Rädda Lövstas yttranden till Mark -och miljödomstolen. I nämnda handlingar har Vattengruppen ingående redovisat konsekvenser och risker m.m. med Stockholm Exergis förslag om lokalisering till Lövsta. Vi bilägger och åberopar dessa yttranden som tydligt visar på att lokalisering till Lövsta inte skall komma i fråga.

Vattengruppens ståndpunkt:

Vattenförsörjning är en samhällskritisk funktion. Långsiktigt hållbar energiförsörjning är en annan. Östra Mälaren är vattenskyddsområde sedan 2008. Stockholms stad och regionen behöver Mälaren som vattenresurs för drygt två miljoner människor, för stadens och regionens långsiktiga existens. Detta förhållande får inte riskeras på grund av kortsiktiga ekonomiska prioriteringar som innebär risk för successiv förorening av vattentäkten under många decennier framåt. Att anlägga hamn och kraftvärmeverk för förbränning av RT-flis och importerat RDF-bränsle på starkt förorenad mark inom primär skyddszon för Östra Mälarens vattenskyddsområde är helt olämpligt.

Företagets ansträngningar bör i stället inriktas på att finna en annan lokalisering som ger en verkligt hållbar energiförsörjning som lever upp till högt ställda mål för miljö och hälsa. Sverige är – och strävar efter att vara - en föregångare och ett föredöme som miljönation. Stadens och landets ambitioner på en ledarroll rimmar illa med planerna på ett kraftvärmeverk för RDF-bränsle vid Lövsta. Att öka risken för att en kris ska inträffa i Stockholms vattenförsörjning är inte förenligt med stadens ambitioner om en hälsosam stad att leva i och en utveckling i riktning mot hållbarhet.

Stockholm Exergis överklagande måste därför avslås.

Kommentarer till tidigare inlagor från Vattengruppen

Vattengruppens bemötanden av Exergis förslag innehåller omsorgsfulla genomgångar av olika områden med de risker och konsekvenser som berörs av Stockholm Exergis förslag såväl under byggtiden som i driftskedet, såväl på kort som lång sikt. Sammanfattningsvis omfattar detta bl.a. lokalisering, fartygstransporter, bränslen, brand, muddring, PFAS, dagvatten, miljögifter i mark liksom i och under vatten, läckage från tipparna, saneringsproblem, vattenområdets skyddsföreskrifter m.m. Vi har där också påpekat att lokaliseringen till Lövsta inte bara gäller frågor i samband med byggnation samt drift av hamn och kraftvärmeverk på kort sikt utan också

på nödvändigheten av att i ett långsiktigt perspektiv trygga vattenförsörjningen från Mälaren och bevara dess miljövärden. Det gäller inte minst att bemästra de osäkerheter och krav som allt tydligare förändringar av klimatet riskerar att utsätta Mälaren och vattentäkten för dvs risker som det är ytterst angeläget att minimera. Sedan Stockholm Exergi ingav sin ansökan har också osäkerheten i omvärlden medfört att frågor kring beredskap och säkerhet fått en allt större aktualitet och berör både vatten- och energiförsörjning. Sett i det perspektivet anser vi det klart olämpligt att förlägga ett stort kraftvärmeverk i direkt anslutning till vattenskyddsområdet och därmed i närheten av stadens och regionens vattenverk.

Tyvärr nödgas Vattengruppen nu konstatera att Stockholm Exergi i stor utsträckning avstått från att bemöta våra invändningar och frågor. Vi kan också konstatera hur fixerat bolaget hela tiden har varit till inställningen att förläggning till Lövsta utgör det enda tänkbara alternativet. Så vitt vi har funnit, har bolaget i sin ursprungliga ansökan om tillstånd åberopat beslut om att Lövsta är klassat som ett område lämpligt för industriändamål utan att beakta det faktum att Lövsta ligger inom det vattenskyddsområde för Mälaren som fastställts år 2008 och som innehåller tydliga begränsningar för nyttjande. Om detta berodde på ett förbiseende från bolagets sida eller hade annan orsak har vi svårt att bedöma och inte heller ifall en större medvetenhet om detta skulle ha påverkat bolagets ursprungliga ställningstagande till val av plats. Stockholm Exergi har sedan efter hand genom att ta del av de många kritiska yttranden och avstyrkanden från olika remissorgan blivit mer varse om den stora betydelse som vattenskyddsområdet har för Östra Mälaren och möjligheten att försörja Stockholmsregionen med dricksvatten. Detta till trots har bolaget olyckligtvis - i stället för att ta fram alternativ till annan lokalisering - envetet satsat stora resurser på utredningar som man hävdar har som resultat, att det planerade kraftvärmeverket i Lövsta inte innebär någon risk för regionens viktiga vattentäkt Mälaren. Stockholms stad, som hälftenägare till Stockholm Exergi, har också i ett tidigt skede uttalat sitt stöd för förläggning av kraftvärmeverket till Lövsta. Riskerna med förläggning av verket inom vattenskyddsområdet, som så många tunga remissinstanser påtalat, verkar däremot tyvärr ha gått nästan spårlöst förbi när stadshuset uttalat sig om lokaliseringen till Lövsta. Detta är särskilt anmärkningsvärt eftersom Stockholms stad också är ansvarig för dricksvattenförsörjningen från Mälaren till stadens invånare, dess offentliga organ och näringsliv genom stadens bolag Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) samt stadens Miljö- och hälsoskyddsnämnd.

Vattengruppens bemötande av Stockholm Exergis yttrande, aktbilaga 88 daterad 2023 11 10

Stockholm Exergi har genomfört och redovisat en förnyad sedimentundersökning utanför Lövsta sommaren 2023. Här framkommer att föroreningsbilden är än mera komplex än vad bolaget tidigare insett och att spridningen av gifterna erbjuder än större svårigheter att hantera i muddringsmanhanget och för projektet i övrigt. Detta skapar ytterligare svårigheter och osäkerheter för projektet. Det tillkommande underlaget föranleder inte Vattengruppen att förändra tidigare redovisad inställning till projektet. Tvärtom framgår det än tydligare att platsen är fel vald.

Vattengruppen vidhåller alltså att etableringen av kraftvärmeverk och hamn i Lövsta innebär stora risker för Östra Mälaren och vattenförsörjningen till Stockholmsområdets 2 miljoner invånare. Vattentäkten kan inte flyttas men måste skyddas.

Vattengruppen är väl medveten om behovet av tryggad energiförsörjning i Stockholmsområdet och vänder oss därför inte mot etablering av ett nytt kraftvärmeverk i stockholmregionen. Däremot anser vi att den föreslagna lokaliseringen till Lövsta är omöjlig av främst följande skäl:

1. Den valda platsen ligger inom primär skyddszon för Östra Mälarens vattenskyddsområde. Etablering av kraftvärmeverk och hamn innebär stora risker för Östra Mälaren och vattenförsörjningen för hela Stockholmregionens befolkning.
2. Den valda platsen är ett av de mest förorenade markområdena i stockholmstrakten och Sverige. Området är direkt olämpligt för bebyggelse eftersom marken och deponierna läcker.
3. Sverige som nation är skyldig att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer till år 2027 enligt EU:s ramdirektiv för vatten. Detta försvåras om energianläggningen och hamnen etableras vid Mälaren.
4. Verksamheten i sin helhet strider mot vattenskyddsföreskrifterna, Stockholms stads miljöprogram, de nationella miljömålen och FN:s globala hållbarhetsmål.

Stockholm Exergi anser generellt att deras påverkan på den känsliga miljön är försumbar och utan risk för vattenförorening och skriver i sitt senaste yttrande:

- Bolaget anser att deras utredningar och övriga underlag är tydliga och att de visar att risken för påverkan på vattenskyddsområdet är godtagbara.
- Bolaget har genom ingående studier under lång tid kommit fram till att den typ av anläggning som bäst fyller energibehovet är kraftvärmeproduktion och där avfall energi återvinns för el- och fjärrvärmens behov.

Stockholm Exergi skriver inte att 500 000 nya invånare i den växande staden är beroende av rent vatten och trygg vattenförsörjning. Det förefaller som om invånarna endast behöver el och värme för sin existens!

Vattengruppen anser att brister föreligger i undersökningarna och att situationen kan försämrats ohjälpligt om energiverksamheten genomförs. Riskerna har inte analyserats tillräckligt. Data är genomgående baserade på medelvärden utan angivande av extremvärden, vilket i dricksvattensammanhang inte är tillfredsställande. Trots detta är bolagets slutsatser självklara, vilket är orimligt i ett så känsligt sammanhang.

Vattengruppen anser att Stockholm Exergi inte uppmärksammade belägenheten med vattentäkten förrän sent och nämner det helt kort i slutet (sidan 73) av bemötandet 2021 11 05. Vattengruppen anser att Stockholm Exergis utredningar och analyser inte seriöst kopplar ihop två samhälls nödvändiga tjänster – vattenförsörjning och energi. Bolaget verkar sakna väsentlig kunskap och insikt om Stockholms sårbara – men än så länge skyddade och tillförlitliga – vattenförsörjning. Östra Mälaren utsätts redan idag för ett stort antal olika risker och det vore djupt oansvarigt att utöka risken avsevärt med den föreslagna anläggningen.

Bränsle och CCS i skymundan

Bränslet nämns inte i det senaste utlåtandet från Stockholm Exergi. Det planeras bestå av RDF, Refuse Derived Fuel, d v s importerat avfall från kommuner och industriellt avfall från företag. RDF är mycket lönsamt för energibolagen. Men det är inte fossilfritt eftersom det innehåller höga halter plast och medför stora utsläpp av koldioxid. RDF är dessutom en källa till utsläpp av PFAS.

Stockholm Exergi har inte ansökt om CCS för Lövsta utan planerar att göra det i ett senare skede. Vattengruppen anser att det borde ske i samtidigt med övrig, pågående prövning eftersom en CCS-anläggning skulle medföra att ytterligare mark tas i anspråk med den negativa påverkan på mark- och vattenmiljön det innebär.

Infångning av koldioxid är däremot en mycket stor sak för Värtaverket, Stockholm Exergis energianläggning i Hjorthagen, som visas upp för samhällets toppar. Projektet finansieras delvis av EU. Det presenteras just nu (april 2024) i annonser i dagspress i Stockholm och visar på bolagets framsynthet och utveckling av helt ny teknik. Värtaverket använder biobränslen som förs dit med tåg resp. fartyg utan påtagliga miljörisker. Planerna för Lövsta vilar på en helt annan grund. Där tänker man förlita sig på gammal teknik och förorenat avfall som till stor del importeras till Sverige. Detta rimmar illa med bolagets uttalanden om att man ska använda sig av bästa tillgängliga teknik.

Vattenskydd handlar om att motverka risk

Vattengruppen påtalar i sina yttranden bristen på helhetssyn, helhetstänkande och hållbarhetsperspektiv. Likaså anser Vattengruppen att bolaget saknar medvetenhet om riskerna med anläggningen och dess lokalisering. Kraftvärmeverksamheten i Lövsta kommer att vara utsatt för risker, större eller mindre, frekventa eller sällsynta, förväntade eller oväntade, väl hanterade eller motsatsen både under etableringen och den flera decennier långa drifttiden.

Vattengruppen anser att situationen kan försämrats ohjälpligt om energiverksamheten genomförs. Riskerna har inte analyserats tillräckligt. Data är genomgående baserade på medelvärden utan angivande av extremvärden, vilket i dricksvattensammanhang inte är tillfredsställande. Trots detta är slutsatserna som bolaget drar är desto klarare, vilket är orimligt i en så känslig fråga. Beträffande brister i underlaget, se också vidare *”Dagvatten och fartygstrafik”*.

Trafikverket har antagit målsättningen att fartygstrafiken ska öka på befintliga farleder i Mälaren. Stockholm Exergi ser att målen i viss utsträckning kan vara svårförenliga, men det innebär inte att det ena målet kan prioriteras helt på bekostnad av det andra. Genom den ansökta verksamheten förs landsvägstransporter över till sjöfarten och verksamheten bidrar således till att uppfylla målsättningen att fartygstrafiken ska öka, vilket ska tillmätas betydelse vid bedömningen av platsens lämplighet och om verksamheten ska tillåtas. Vattengruppen anser att fartygstrafiken kommer att medföra ökade risker för vattentäkten bland annat genom risk för olyckor, brand, utsläpp av avgaser, oljor, PFAS m m liksom risken för att främmande arter följer med fartygen in i Mälaren.

Stockholm Vatten och Avfall, SVOA, har hävdade att lokaliseringsutredningen inte är tillfredsställande, samt att det ur dricksvattensynpunkt inte går att tänka sig en mer olämplig plats.

Havs- och vattenmyndigheten har anfört att bedömningen av om risk för vattenförorening föreligger ska utgå från om förorening sprids till yt- och grundvatten inom vattenskyddsområdet och inte utifrån om föroreningar riskerar att nå råvattenintagen.

Stockholm Exergi upprepar sitt argument som Vattengruppen starkt ifrågasätter:

- Stockholms Exergi vidhåller att bolagets utredningar visar att risken för negativ påverkan är så liten att någon dispens från vattenskyddsföreskrifterna inte behövs.

Vattengruppen ifrågasätter bolagets tvärsäkra slutsatser om att deras scenarier, beräkningar, simuleringar, antaganden och modelleringar vilar på solid grund och kan tas för verklighetsbaserade fakta. De är fortfarande antaganden. Faktiska jämförelseobjekt saknas för storskalig muddring i en vattentäkt. Liksom för dagvattenhanteringen och utsläpp från den planerade verksamheten. Alla påverkar råvattnet negativt.

Vattengruppen anser det anmärkningsvärt att bolaget inte heller tar höjd för föreskrifter som trätt i kraft efter det att ansökan skickats in och som således kommer att vara i kraft vid en eventuell start för energiverksamheten i Lövsta. Stockholm Exergi hävdar:

- Stockholm Exergi vill understryka att korrekta riktvärden har tillämpats vid bedömningarna. Norrvattens påstående om ett halverat riktvärde för bly avser Livsmedelsverkets föreskrifter. Därtill trädde föreskriften i kraft först 23-01-01. Vidare gäller att före den 1 januari 2026 får gränsvärdet 10 µg/l tillämpas för bly och för parametrarna koppar, bly och nickel ska provtagning ske vid kran hos användaren.

Vattengruppen anser att bolaget med hänsyn till komplexiteten i markförhållandena och föroreningarna i deponiområdet och kringliggande mark måste ta hänsyn till den kombinerade och additionella effekten (cocktail-effekten) av de olika miljögifterna tillsammans. Även om den inte finns formulerad som krav hos svenska myndigheter är påverkan på ekosystemnivå väl känd och Mälaren är inget undantag. Störningar i ekologisk balans påverkar vattentäkten negativt.

Stockholm Exergi beskriver sin uppfattning om begränsningarna av bolagets ansvar och om deras förväntningar på resultat:

- Varken råvattenkriterierna eller Livsmedelsverkets föreskrifter avseende dricksvatten innehåller något krav på bedömning av samverkande effekter (s.k. cocktail effekter), utan de halter som tillåts för de olika ämnena gäller parallellt.

Vattengruppen hävdar att Stockholm Exergi inte tillräckligt har analyserat och förstått förhållandena i Lövsta för att med säkerhet kunna genomföra energiprojektet utan allvarlig och oåterkallelig skada på vattentäkten. Bolagets ansvar är stort. Deras argument vilar på svaga grunder trots mängden analyser - och egna, tvärsäkra uttalanden. Frågan är också vad som menas med "relevanta ämnen" och vem som bedömer dem. Detta måste påverka ett eventuellt tillstånd.

Stockholm Exergi accepterar inte kritiken som förts fram från domstol och remissinstanser m fl mot de underlag bolaget redovisat i ansökan och yttranden med hänsyn till de känsliga förhållandena i och kring vattentäkten.

Rolf Öhrström och Tom Hedlund skriver i sitt bemötande:

Ofrånkomligt kommer grundvattnet tvingas ta nya vägar p g a det nya verksamhetsområdets avgränsande effekt i den heterogent giftiga marken utanför och under tipparna.

Stockholm Exergi har därmed underskattat och misstagit sig på hur, unikt, komplext sammansatt giftsituationen är i Lövsta. Lägg där till komplexiteten med kraftigt lutande botten, botten med skredområden, muddring i vattendjup.

Dagvatten sammanfattning

I Stockholm Exergis *PM Dagvatten* påstås, trots de påtalade osäkerheterna, att föroreningsmängderna från den planerade verksamheten kommer att bli mindre än de nuvarande mängderna från området, vilket också upprepas på många ställen i bolagets ansökan, i många fall med angivande av exakta siffror. Vattengruppen anser att underlaget är så bristfälligt att det inte finns något som helst belägg för detta påstående.

Vattengruppen anser också att bristerna i underlaget är så stora att det är omöjligt att ange såväl halter som mängder av föroreningar i dagvattnet från den planerade verksamheten. Riskerna för akuta effekter kan därför inte förutses med någon säkerhet och det finns inte någon möjlighet att uppskatta riskerna för ackumulering av metaller och persistenta organiska ämnen i sediment och biota, risker som kan vara mycket stora på grund av den långa tid som utsläppet av dagvattnet kommer att påverka vattenskyddsområdet.

Dagvatten och fartygstrafik

Den hamn som planeras anläggas i anslutning till värmekraftverket och inom vattenskyddsområdet, blir med avseende på antal anlöp (ca 270/år) och lossad godsmängd (ca 800 000 ton/år) ungefär lika stor som hamnen i Köping och drygt hälften så stor som hamnen i Västerås¹. Till skillnad mot den relativt kortvariga spridningen av föroreningar i samband med sanering och etablering, som fått mycket uppmärksamhet av remissmyndigheterna, har fartygstrafik och föroreningar med dagvattnet från hamn och övriga ytor inom verksamhetsområdet fått ganska liten uppmärksamhet trots att påverkan kommer att fortgå under tiotals år.

Innehållet av föroreningar i dagvattnet beror på användningen av den mark som vattnet rinner över – i ansökan beräknas föroreningsinnehållet med hjälp av StormTac, en databas med

¹ Köping 269 anlöp, ca 740 000 ton; Västerås 530 anlöp, ca 1 360 000 ton. Genomsnitt åren 2020-2023.

Dataunderlaget är i många fall mycket heterogent. Spridningen och därmed osäkerheten är därför stor även när mätvärden är tillgängliga (tabell till höger). Osäkerheten framhålls i PM Dagvatten: *”Då resultaten bygger på beräkningar med hjälp av schablonvärden ska siffrorna inte ses som exakta utan som en indikation på föroreningsbelastningens storleksordning.”*

Dagvattnet som släpps ut till Mälaren från planområdet ska genomgå rening i dagvattendammar. Den beräknade reningseffekten är hög, för flertalet ämnen 60 % eller högre, men även här anges osäkerheten som stor: *”Vid tolkning av resultaten för reningsberäkningen gäller det att beakta osäkerheten i analysresultaten på samma sätt som för dagvattenföroreningar.”*

StormTac: lägsta och högsta halter i avrinningen från industriområde och tak

	INDUSTRIOMRÅDE		TAKVATTEN	
	Min	Max	Min	Max
P	48	1 700	10	800
N	740	3 900	820	8 400
Pb	1,5	900	5,3	1 400
Cu	4,2	260	2,5	510
Zn	46	1 100	9,9	19 000
Cd	0,038	35	0,6	3,6
Cr	1	350	2,5	30
Ni	0,94	58	5	580
Hg	0,003	1,4	-	0,003
SS	5,9	1 100	4	110
oil	77	34 000	-	530
PAH16	0,1	1	2,4	89
As	0,27	110	-	-
Fe	-	2500	-	34

I PM Dagvatten påstås, trots de påtalade osäkerheterna, att föroreningsmängderna från den planerade verksamheten kommer att bli mindre än de nuvarande mängderna från området, vilket också upprepas på många ställen i bolagets ansökan, i många fall med angivande av exakta siffror. Vi anser att underlaget är så bristfälligt att det inte finns något som helst belägg för detta påstående.

Vi anser också att bristerna i underlaget är så stora att det är omöjligt att ange såväl halter som mängder av föroreningar i dagvattnet från den planerade verksamheten. Riskerna för akuta effekter kan därför inte förutses med någon säkerhet och det finns inte någon möjlighet att uppskatta riskerna för ackumulering av metaller och persistenta organiska ämnen i sediment och biota, risker som kan vara mycket stora på grund av den långa tid som utsläppet av dagvattnet kommer att påverka vattenskyddsområdet.

Även fartygstrafiken kan medföra risker för vattenskyddsområdet. Idag finns två destinationer för stora fartyg, Hässelbyverket och Cementa i Lövholmen. Hässelbyverket kommer att upphöra i sin nuvarande form och Cementa flyttar inom några år till Lilla Värtan när industriområdet i Lövholmen görs om till bostadsområde. Trafiken med stora fartyg kommer att helt domineras av bränsletransporterna till Lövsta och blir betydligt intensivare än idag. Fartygen är målade med bottenfärg som motverkar påväxt genom att läcka koppar som är giftig för marina organismer och den intensiva fartygstrafiken kommer med stor sannolikhet att medföra en ökning av kopparhalterna inom vattenskyddsområdet. Statusen för särskilt förorenande ämnen är *Måttlig* i vattenförekomsterna i Fiskarfjärden och Görvaln på grund av höga kopparhalter i sedimenten. Kontinuerlig tillförsel av koppar från fartygstrafiken kommer att allvarligt försvåra möjligheten att uppnå *God* status.

Risker och försiktighetsprincipen, oväntade händelser med enorma konsekvenser

Helt oväntade händelser som "inte kan hända" och ändå hänt kan få enorma konsekvenser. Ett fartyg ska inte kunna köra på en bropelare. Men den raserade bron i Baltimore är ett aktuellt exempel på att det faktiskt sker svåra olyckor som får omfattande konsekvenser för samhället.

Fartygsbranden i Göteborg för ett par år sedan var inte heller förutsedd och hanteringen blev mycket problematisk.

Jordskredet vid Stenungsund skapades av människor och får långvariga konsekvenser i området liksom för dem som ansvarade för byggprojektet i fråga. Gränsen mellan fast mark i Lövsta och Mälaren utgörs av skredkänsliga tippmassor som dessutom läcker föroreningar. Ras i dessa känsliga områden på grund av ovarsam muddring och annan påverkan kan ge ödesdigra effekter på vattentäkten. Och för Stockholm Exergi om projektet genomförs.

Invasiva arter som förs in med fartyg i Östra Mälaren kan skapa tipping points för hållbart biologiskt liv i vattentäkten och omöjliggöra dess framtid till omätbar skada för Stockholmsregionen.

Kommentarer till yttranden från myndigheter och andra organ till Mark- och miljööverdomstolen

Inför Mark-och miljööverdomstolens prövning har nu som ovan nämnts ett antal statliga myndigheter samt berörda organ inom Stockholms stad, kommunalförbundet Norrvatten och Naturskyddsföreningen fått yttra sig till domstolen beträffande de besvär som Stockholm Exergi anfört över Mark-och miljödomstolens beslut att avslå bolagets framställning om tillstånd för uppförande av ett kraftvärmeverk. En övervägande majoritet uttalar som sin åsikt att bolagets överklagande inte kan bifallas. Vi som står bakom Rädda Lövstas vattengrupp delar helt denna uppfattning och har nedan redovisat ett antal angelägna punkter från vederbörande som vi funnit betydelsefullt att återge och kommentera.

1. Naturvårdsverket
2. Havs- och Vattenmyndigheten
3. Länsstyrelsen i Stockholms Län
4. Kommunalförbundet Norrvatten
5. Stockholms Miljö- och Hälsoskyddsnämnd
6. Stockholm Vatten och Avfall
7. Naturskyddsföreningen Stockholm

1. Naturvårdsverket, SNV

SNV anser alltså att den överklagade domen är riktig och att det inte finns några skäl för Mark-och miljööverdomstolen att göra en annan bedömning. Verket anser vidare att den sökta verksamheten kräver dispens och att det fortfarande inte finns förutsättningar för en sådan. Vattengruppen konstaterar vidare att SNV på ett tydligt och vederhäftigt sätt pekat på en rad

risker och osäkerheter som kan påverka och äventyra regionens dricksvatten. SNV ifrågasätter om den valda platsen är en lämplig lokalisering och anför bl.a. följande:

Området är kraftigt förorenat med mycket höga halter av både metaller och organiska föroreningar. Stockholm Exergi har redovisat resultat från ett ökat antal provtagningsplatser och SNV anser att inte ytterligare platser skulle förändra bedömningen av riskerna för vattenförorening enligt vattenskyddsföreskrifterna. Dock påpekar verket att bl.a. dioxin som är direkt hälsofarligt inte har uppmärksamats tillräckligt och att osäkerheten kring spridning ökar osäkerheten vid muddring. Oavsett enigheten kring antalet provtagningspunkter noterar Vattengruppen en stor skillnad mellan Stockholm Exergi och SNV i bedömningen av riskerna för tillförsel och spridning av förorenade ämnen till yt- och grundvatten inom Vattenskyddsområdet. SNV slår fast att även om genomförda undersökningar gett en mer detaljerad bild dvs. att osäkerheten har minskat så kvarstår SNV:s bedömning ” att det finns en risk för vattenförorening som inte är obetydlig eller ringa”. Dessutom framhåller SNV att det inte är bara är muddring och skred i jordmassorna under anläggningsskedet som innebär stora risker utan också från föroreningar från hamnverksamhet och fartygstrafik under driftskedet vilket Vattengruppen tydligt framhållit och redovisat närmare i tidigare skrivningar. Vattengruppen noterar att SNV är tydliga med att ” samtliga dessa aktiviteter är förbjudna enligt vattenskyddsföreskrifterna ”.

En kritisk fråga är också huruvida råvattenintagen vid vattenverken skulle påverkas av Exergis planer. I sitt senaste yttrande 2023 11 10 har bolaget påstått att risker för råvattenintagen är obefintliga och med säkerhet inte påverkas negativt medan SNV hävdar att konsekvenserna om riktvärdena överskrids är så stora att man inte kan påstå att risken är obefintlig. Inte heller anser verket att man inte med säkerhet kan säga att råvattenintagen inte kommer att påverkas negativt. SNV hävdar alltså ”att bolagets undersökningar och beräkningar inte med säkerhet visar att råvattenintagen inte kommer att påverkas negativt av de planerade muddringsarbetena. Bolagets påstående om att riskerna för påverkan vid råvattenintagen är obefintlig kan således inte läggas till grund för en bedömning att det föreligger särskilda skäl eller att verksamheten är förenlig med vattenskyddsföreskrifternas syfte.” Vattengruppen anser att det inte är försvarbart att man svävar i osäkerhet om vad som kan hända med råvattenintagen. Tvärtom anser vi att inriktningen måste vara att man till varje pris skyddar råvattenintagen och istället strävar efter att hindra och begränsa riskerna både på kort och lång sikt.

2. Havs-och Vattenmyndigheten

Myndigheten hävdar liksom SNV att överklagandet till Mark och miljööverdomstolen skall avslås och att vad bolaget anført kräver dispens från föreskrifterna för vattenskyddsområdet men uttalar samtidigt som sin uppfattning ”att det inte föreligger skäl att meddela dispens”. Som Vattengruppen redovisade ovan i avsnittet om SNV kommenterar också Havs- och Vattenmyndigheten det uppdaterade provtagningsunderlag som använts för bolagets bedömning av risken för att föroreningar skall nå råvattenintagen och påpekar att bolaget fortsatt utgått från ett medelvärde i sitt antagande om spridning från muddringsområdet. Detta menar myndigheten kan innebära att risken underskattas och man påpekar att råvattenintagen försörjer 2 miljoner människor med dricksvatten, att det saknas större reservkapacitet och att detta

innebär skäl för att tillämpa en riskbedömning med stora försiktighetsmått. Vidare trycker man bl.a. på de särskilda omständigheter och påpekande om angivna osäkerheter som föreligger i målet såsom osäkerhet kring att använda medelvärden, risker kring varaktigheten av angivna arbeten och om möjligheten till skyddsåtgärder vid råvattenintag om bolagets riskbedömningar inte skulle visa sig stämma.

Vattengruppen delar dessa farhågor kring osäkerheter och därmed förknippade risker och självklart också myndighetens slutsats att dispens inte bör ges liksom att överklagandet ska avslås.

3. Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen har kortfattat meddelat att man ”vidhåller att dispens från skyddsföreskrifterna för Östra Mälarens vattenskyddsområde behövs för att tillstånd ska kunna meddelas för den sökta verksamheten.” Man framför samtidigt att Stockholm Exergis yttrande inte ändrat bedömningen i myndighetens yttrande den 7 juni 2023. I detta yttrande meddelade Länsstyrelsen att man under huvudförhandlingen i målet ändrat sin uppfattning om möjligheterna att meddela dispens och ”insett svårigheterna med ett åtagande som omfattar hela Lövstaområdet och överlåtit till domstolen att bedöma om det föreligger särskilda skäl för dispens och om en sådan är förenlig med förbudets eller skyddsföreskrifternas syfte.” Vattengruppen har noterat och välkomnar Länsstyrelsens ändrade uppfattning.

4. Kommunalförbundet Norrvatten

- Norrvatten konstaterar att Mark- och miljööverdomstolen *ex officio* ska pröva frågan om samrådet uppfyller de krav som ställs i 6 kap miljöbalken på hur ett sådant ska genomföras. Vattengruppen samtycker till Norrvattens uppfattning att samrådet varit bristfälligt.
- I likhet med Norrvatten anser Vattengruppen att PFAS är en av des största utmaningarna för dricksvattenproduktionen, att halten av PFAS i Mälaren överskrider Livsmedelsverkets kommande gränsvärde samt att verksamheter som riskerar att öka halten PFAS inte får tillåtas. Största försiktighet måste också iakttas vad gäller PFAS från brandskum i samband med fartygsbrand, ett tungt skäl för att inte bevilja tillstånd enligt Norrvatten. Kustbevakningen har nyligen återinfört PFAS i brandskum på sina fartyg.
- Stockholm Exergis nya beräkningar fokuserar på medelvärden av föroreningar men ur dricksvattenperspektiv är det maxhalter som är intressanta vilket Norrvatten framhåller. Vattengruppen understryker att det är just extremvärden som riskerar att orsaka problem. Medelvärden från glesa prover över stora områden som Stockholm Exergi tillämpar ger inte heller en fullvärdig kartläggning av verkligheten i Lövstaområdet med sin komplexa föroreningsbild, vilket bl a

Hedlund och Öhrström belyser ingående i sitt yttrande. Extremvärdena är de allvarliga och måste särskilt beaktas.

- EU:s dricksvattendirektiv ställer stora krav på dricksvattenkvalitet. Det medför att verksamheter, som riskerar att belasta vattentäkten på sådant sätt att det försvårar för dricksvattenproducenten att leva upp till kraven, inte kan tillåtas.
- Såväl Norrvatten som SVOA anför att nuvarande föroreningsbelastning från Lövsta inte medför någon oacceptabel påverkan på råvattnet. Stockholm Exergi bemöter detta och menar att halterna i grundvattnet från det blivande verksamhetsområdet visar att föroreningar sprids som indikerar en oacceptabel belastning på Mälaren. Vattengruppen delar denna uppfattning. Deponierna har på Länsstyrelsens initiativ sanerats 2012 genom täckning ovanifrån, men någon fullständig sanering som också innefattar tippytor under vattenlinjen har inte gjorts och inte heller några åtgärder för att minska urlakningen av föroreningar genom grundvattenrörelser eller Mälardvattnets fluktuationer genom tippen. Hedlund och Öhrström, som har ingående kännedom om förhållandena, delar Stockholm Exergis synpunkter och skriver: ”De nuvarande utsläppen från deponierna direkt till Mälaren och via grundvattnet är oacceptabelt höga. PCB-utsläppen vid grundvattnet är större än de som visas i Naturvårdsverkets kartering av de totala utsläppen till vatten i hela Sverige. De samlade utsläppen av bl a dioxin och PCB, som finns i sedimenten, är bland de högsta i Sverige.” Sökanden har inte i tillräcklig omfattning beaktat den komplexa föroreningssituationen i sin ansökan. Att området är beläget inom Vattenskyddsområdet är synnerligen olyckligt och manar till allra största försiktighet. Lövstaområdet har tidigt reserverats för energiförsörjning i regionplanen och Stockholm stads egna planer utan att respektera läget i Mälaren, föroreningsbilden och sårbarheten hos vattentäkten. Vattengruppen vill återigen framhålla att den självklara inriktningen för staden borde vara att upphöra med alla former av industriell avfallshantering och tung miljöstörande verksamhet inom området och istället efter noggranna förstudier genomföra saneringsåtgärder som gynnar vattentäkten långsiktigt.
- Planerad muddring och anläggningsarbeten kommer enligt sökandens egna spridningsberäkningar att orsaka mycket stor påverkan på råvattenkvaliteten. Norrvatten framhåller att ”med hänsyn till de katastrofala konsekvenserna för vattenförsörjningen för Stockholmsområdets två miljoner invånare som en oförutsedd spridning skulle ge upphov till kan området i nuläget inte saneras på det vis som sökanden vill”.
- Vattengruppen har genomgående framhållit att lokaliseringen av energianläggningen är en fundamentalt viktig fråga som inte analyserats tillräckligt i Exergis ansökan. Vattenförsörjning är en samhällskritisk funktion.

Långsiktigt hållbar energiförsörjning en annan. Östra Mälaren är vattenskyddsområde. Stockholm stad och regionen behöver Mälaren som vattenresurs för drygt två miljoner människor, för stadens och regionens långsiktiga existens. Detta förhållande får inte riskeras på grund av kortsiktiga ekonomiska prioriteringar, som innebär risk för successiv förorening av vattentäkten under många decennier framåt. Vattentäkten kan inte flyttas men kraftvärmeverket, som ännu inte är byggt, kan lokaliseras till en annan plats. Norrvatten konstaterar ”att avfallsanläggningen givetvis kan förläggas på många andra platser. Någon alternativ lokalisering av dricksvattenproduktionen finns däremot av naturliga säll inte. Då ändamålet med den sökta verksamheten kan uppnås på andra platser med mindre intrång och olägenheter för människors hälsa och miljön, är lokaliseringen inte förenlig med 2 kap 6 § miljöbalken.”

- Norrvatten anser att Exergis påstående ”att risken för påverkan vid råvattenintagen är obefintlig” är felaktigt. Utifrån tillämpad modellering går det inte att utläsa det värsta-fallscenariot, som dricksvattenproducenten har att beakta för att säkerställa hälsosamt dricksvatten. Vattengruppen delar denna uppfattning på grund av att sökanden genomgående tillämpat medelhalter och därmed underskattat de halter som i värsta fall skulle kunna nå råvattenintagen.
- Vattengruppen delar Norrvattens uppfattning att den sökta verksamheten medför risk för påverkan på råvattenkvaliteten både i anläggningsskedet och driftskedet. Vattenskyddsföreskrifterna skyddar råvattnet i hela Östra Mälaren – inte enbart vattnen utanför vattenverken. Dessa vatten påverkas negativt om Östra Mälaren utsätts för tillförsel av ämnen, som är skadliga för vattenmiljön och kan störa den ekologiska balansen. Genom bioackumulation riskeras en spridning av svårnedbrytbara ämnen i hela vattenskyddsområdet. Effekterna är vanligen inte omedelbara utan successiva och smygande, långsiktiga och kanske irreversibla. Synergetiska effekter mellan olika ämnen kan förstärka skadeverkan och därmed öka risken. Centralt i föreskrifterna är att minimera risk. Exergis eget underlag till ansökan visar att påverkan vid råvattenintagen kommer att bli kvar under så lång tid att bolagets egna modelleringar inte visar när påverkan kommer att avta. Detta innebär oacceptabel risk och kan inte tillåtas. Norrvatten skriver ”att Exergi inte har förstått problematiken kring genotoxiska effekter eftersom de anser att samtliga relevanta ämnen som ger upphov till genotoxiska effekter har ingått i bedömningarna.” Synergetiska effekter är förbisedda. Norrvatten skriver också: ”För att kunna producera ett dricksvatten som lever upp till kraven i dricksvattenföreskrifterna måste således den aggregerade effekten av många olika ämnen och många olika utsläpp beaktas. Syftet med vattenskyddsföreskrifterna är att förhindra risk för förorening inom vattenskyddsområdet. Verksamheten kommer oundvikligen att medföra sådan förorening. Den riskerar därutöver att medföra förorening i sådan omfattning att hela dricksvattentäkten kan slås ut”.

Vattengruppen hänvisar till sina tidigare yttranden och ställer sig helt bakom Norrvattens bedömning att det är uppenbart att verksamheten står i stark strid med vattenskyddsföreskrifterna. Riskerna med den sökta verksamheten är många och svåra att överblicka, vilket medför att dispens från föreskrifterna inte kan ges och den sökta verksamheten inte tillåtas.

5. Stockholms Miljö och Hälsoskyddsnämnd

- Miljöförvaltningen tillstyrkte i sitt yttrande den 23 juni 2023 att dispens ges från vattenskyddsföreskrifterna till och att ärendet återförvisas Mark- och miljödomstolen för prövning av tillståndsfrågan under förutsättning att vissa tidigare angivna villkor uppfylls, nämligen:

-att Exergis föreslagna villkor för saneringsmuddring i första hand justeras genom att komplettera med ett momentant begränsningsvärde framtaget av bolaget utifrån visad risk för miljöpåverkan och påverkan på råvattenkvalitet

– i andra hand - kompletteras med ett momentant begränsningsvärde på 25 mg/l.

Det föreslagna stoppvärdet ska sänkas till 10 mg/l med rätt att återuppta tidigast när halten susp. understiger 4 mg/l på 30 meters avstånd från arbetsområdet.

Villkoret ska kompletteras med förbud mot grumlande arbeten utanför skyddsskärm mellan 1/3 och 15/7.

Exergi menar att bolagets villkor är tillräckligt strängt och att det inte är tekniskt möjligt att innehålla strängare villkor.

Vattengruppen delar inte miljö- och hälsoskyddsförvaltningens inställning och finner det bortom all rimlighet att en så omfattande och riskfylld verksamhet ska medges dispens från gällande skyddsföreskrifter. Vi vidhåller att bolaget inte visat att den tilltänkta verksamheten är förenlig med vare sig skyddsföreskrifterna, försiktighetsprincipen, stadens miljöprogram eller gällande miljö- och hållbarhetsmål. Sverige har inte råd med risken att utsätta Östra Mälaren för successiv förorening, som långsiktigt kan rubba balansen i sjön och försämra vattentäkten för Stockholmsregionen. Att öka risken för att en kris ska inträffa i Stockholms vattenförsörjning är inte förenligt med stadens ambitioner om en hälsosam stad att leva i och en stadsutveckling som leder mot hållbarhet.

- Miljö- och hälsoskyddsnämnden och tillika Vattengruppen delar inte Exergis bedömning angående miljö kvalitetsnormen att det finns hinder för Mark och miljööverdomstolen att beakta påverkan på normen vid prövning. 5 kap 4 §

miljöbalken förhindrar att dispens ges till en verksamhet som inte är förenlig med miljökvalitetsnormerna. Kan inte den planerade verksamheten bedrivas på ett sätt som är förenligt med miljökvalitetsnormerna kan inte dispens ges.

6. Stockholm Vatten och Avfall (SVOA)

SVOA delar till stora delar åsikter som framförts av i stort sett samtliga övriga yttranden. Men har också ytterligare synpunkter som Vattengruppen anser är betydelsefulla och ställer sig bakom. Det gäller bl.a. följande synpunkter från SVOA:

- Speciell hänsyn ska tas och gällande vattenskyddsföreskrifter skall respekteras inom hela det geografiska vattenskyddsområdet dvs inte enbart vid intagsområdena. I Stockholm Exergis ansökningshandlingar saknas tillräckliga åtgärder utifrån dricksvattenperspektivet trots att den planerade verksamheten både i anläggningsfasen och i driftfasen i högsta grad berör vattentäkten och dess skyddsområde.
- Riskerna i samband med muddringen under anläggningskedet är inte acceptabla utifrån dess påverkan på råvattenkvaliteten.
- SVOA vidhåller att risker i samband med fartygsolyckor med brand och användning av brandsläckmedel innehållande PFAS, inte värderas och hanteras i tillräcklig omfattning och menar också att Stockholm Exergis yttrande att ”risken för att en fartygsolycka skulle sprida föroreningar i Mälaren är så gott som obefintlig ” inte stämmer och anser att riskerna kopplade till ökade fartygstransporter i driftfasen är betydande och inte acceptabla. Liksom Vattengruppen framhållit vid ett flertal tillfällen har inte Stockholm Exergi särskilt stora möjligheter att styra över risker på fartyg. Vattengruppen kommer att ytterligare kommentera detta senare i vårt yttrande.
- Stockholm Exergi har framfört att ”samtliga de riskscenarier som SVOA framhåller har beaktats” medan vattenbolaget vidhåller att riskerna trots föreslagna åtgärder, i fall de finns, är oacceptabla. Vattengruppen kan inte förstå hur Stockholm Exergi kan hävda en sådan slutsats särskilt som man inte heller kan påverka alla riskmoment.
- En betydande skillnad i uppfattning gäller frågan om att Stockholm Exergi motsatt sig SVOA:s krav på att rening av det vatten som släpps ut ska motsvara de nivåer som gäller enligt Livsmedelsverkets föreskrifter eftersom dessa avser dricksvatten. SVOA hävdar att Vattenskyddsområdets föreskrifter, tillsammans med Livsmedelsverkets föreskrifter och dess gränsvärden ska möjliggöra att SVOA kan producera ett enligt 6 § LIVSFSS (2022:12) hälsosamt och rent

dricksvatten. Vattengruppen menar att denna inställning ytterligare belyser bolagets bristande förståelse för ett säkert dricksvatten och dess hantering.

- Stockholm Exergi har gjort nya undersökningar av sedimenten presenterade i aktbilagorna 70,71 och 72. SVOA medger att undersökningarna är omfattande men saknar dricksvattenperspektivet och menar att undersökningarna inte tillför någon ny information som förändrar de tidigare slutsatserna gällande föroreningsbilden i området. Görvälnbassängen har identifierats som en av platserna i Mälaren med mycket höga halter av PFAS i sina sediment varför SVOA anser det underligt att Stockholm Exergi endast valt att provta PFAS i två provpunkter och då endast samlingsprov i djupled. Detta trots att SVOA återkommande påtalat vikten av att PFAS undersöks i och med att halter i råvattnet vid Lovö ligger på gränsen till nuvarande riktvärde (gränsvärde från och med 2026). Det finns därför ingen marginal för ytterligare utsläpp av PFAS i Mälaren orsakat av muddringen eller utsläpp från vatten i anläggningsfas och i driftsfas. Bristen på undersökning av PFAS visar enligt SVOA på avsaknad av dricksvattenperspektiv i Stockholm Exergis underlag. Vattengruppen menar att vad SVOA anför kraftigt understryker vikten av att vara ytterst försiktig med tillkommande aktiviteter för att kunna klara uppställda gränsvärden. Vi menar också att dagvattenfrågan är problematisk i detta sammanhang vilket vår grupp redovisar i vårt yttrande. Se ”*Dagvatten och fartygstrafik*”.
- Stockholm Exergi har vid sina nya sedimentundersökningar sökt visa att de äldre studier som SVOA hänvisat till inte är relevanta. Mot detta anför SVOA att man inte fått fram någon information som kunnat visa att bolagets nya undersökningar förändrat slutsatserna kring föroreningsbilden i området. ”Snarare bekräftar Stockholm Exergis resultat från nytillkomna sedimentundersökningar och sedimentfällorna de slutsatser som dragits i tidigare studier utförda av IVL (2023) och Cato och Kjellin (2012) på uppdrag av Fortum.
- Ett annat viktigt påpekande som Vattengruppen tillfullo delar är att SVOA vidhåller att Stockholm Exergi felaktigt fokuserar på råvattenintagen och ”slår fast vid att gällande vattenföreskrifter ska respekteras inom hela vattenskyddsområdet. Föreskrifterna omfattar hela det geografiska området dvs inte enbart intagningsområdena.”
- SVOA vidhåller att dispens krävs från vattenskyddsföreskrifterna och att förutsättningarna för en sådan saknas i nuläget. SVOA anser att den sökta verksamheten i och för sig kan tillåtas men endast om samtliga risker bedöms vara tillfredsställande utifrån ett dricksvattenperspektiv. Vattengruppen anser att dessa formuleringar är ytterst märkliga eftersom SVOA så tydligt påpekat en mängd brister i Stockholm Exergis framställning, påtalat risker som Stockholm Exergi inte kan hantera och som också i många fall kan vara svåra både att åtgärda

och att förutse. SVOA:s dvs Stockholms Stadshus AB :s dotterbolags invändningar och bedömning av olika risker är föredömliga men de avslutande slutsatserna rimmar dåligt med sakframställningen.

7. Naturskyddsföreningen Stockholm

Föreningen delar inte alls Stockholm Exergis bedömning att någon dispens inte behövs. Riskerna är betydande med hänsyn till platsens hydrologiska känslighet och de omständigheter som utgör riskmoment i anläggningsskede och driftskede. Invändningarna är många från erfaren expertis på mark och vatten kopplat till föroreningar. Den sammantagna kritiken kan inte annat än sägas vara mycket allvarlig, bedömer föreningen. Myndigheter och andra aktörer som yttrat sig kommer alla med invändningar som var för sig är allvarliga men som sammantaget ger en bild av en väldigt problematisk situation. I sin skrivning lägger föreningen stor vikt kring lokaliseringsfrågan med omfattande argumentering för att Loudden är ett mycket bättre alternativ än Lövsta, något som föreningen också framhållit i tidigare skrivelser. Man konstaterar också att Stockholm Exergi ”endast kortfattat och översiktligt bemötte invändningarna mot utförd lokaliseringsutredning”. Återigen upprepar Stockholm Exergi att bolagets utredningar visar att Lövsta ”är den enda möjliga lokaliseringen” av en ny basproduktionsanläggning. När föreningen påtalar brister i utförda utredningar om lokaliseringen har Stockholm Exergi stora svårigheter att svara på detta. Enligt föreningen har Stockholm Exergi över huvud taget inte kommenterat avsaknaden av Louddens f.d. oljehamn i sin lokaliseringsutredning, varken muntligt under Mark- och miljödomstolens huvudförhandling eller skriftligt under miljöprövningsprocessen.

I anslutning till Naturskyddsföreningens synpunkter i lokaliseringsfrågan har Vattengruppen samma erfarenhet av att Stockholm Exergi i stort sett inte bemödar sig om att svara när vi framställer frågor eller synpunkter utan ”det är bara Lövsta som gäller.” Vattengruppen tycker det är minst sagt rimligt att bolaget kan redovisa en plan för alternativ hantering av Stockholms fjärrvärmebehov när förläggning till Lövsta är så starkt ifrågasatt av myndigheter och annan expertis. Vattengruppen har efterlyst en dagsaktuell redovisning för hur Stockholm Exergi bedömer den totala investerings- och driftkostnaden med hänsyn till alla tillkommande åtgärder som bolaget utlovat. Dessutom är det viktigt att veta vilka garantier bolaget lämnar dels för egen del, dels för entreprenörer och fartygstransporter med tanke på alla risker och andra svårigheter som kan uppstå. När det gäller jämförelser med andra alternativ än Lövsta är det också rimligt att se det som ett mycket stort mervärde för Stockholm och hela regionen att slippa leva med risken att en lokalisering till Lövsta skulle riskera att äventyra vår dricksvattenförsörjning.

Avslutning

Vattengruppen har noga studerat inkomna yttranden och delar den uppfattning som framförts så tydligt och välmotiverat av så många remissinstanser nämligen att riskerna för en lokalisering till Lövsta är så betydande, så många och så omfattande och klart strider mot vattenskyddföreskrifterna att Stockholm Exergis ansökan om dispens måste avslås.

Vattenförsörjning är en samhällskritisk funktion. Långsiktigt hållbar energiförsörjning är en annan. Östra Mälaren är vattenskyddsområde sedan 2008. Stockholms stad och regionen behöver Mälaren som vattenresurs för drygt två miljoner människor, för stadens och regionens långsiktiga existens. Detta förhållande får inte riskeras på grund av kortsiktiga ekonomiska prioriteringar som innebär risk för successiv förorening av vattentäkten under många decennier framåt. Att anlägga hamn och kraftvärmeverk för förbränning av RT-flis och importerat RDF-bränsle på starkt förorenad mark inom primär skyddszon för Östra Mälarens vattenskyddsområde är helt olämpligt.

Företagets ansträngningar bör i stället inriktas på att finna en annan lokalisering som ger en verkligt hållbar energiförsörjning som lever upp till högt ställda mål för miljö och hälsa. Sverige är – och strävar efter att vara - en föregångare och ett föredöme som miljönation. Stadens och landets ambitioner på en ledarroll rimmar illa med planerna på ett kraftvärmeverk för RDF-bränsle vid Lövsta. Att öka risken för att en kris ska inträffa i Stockholms vattenförsörjning är inte förenligt med stadens ambitioner om en hälsosam stad att leva i och en utveckling i riktning mot hållbarhet.

Stockholm Exergis överklagande måste alltså avslås.

Till stöd för vårt ställningstagande hänvisar vi till vad vi anfört ovan och till de tre yttranden som vår grupp tidigare ingivit till Mark – och miljödomstolen daterade 2021 03 23, 2022 02 05 och 2022 04 22. De bifogas.

Stockholm 2024 04 08

Anders Berntell, f d Executive Director 2030 Water Resources Group (Världsbanken), Stockholm International Water Institute samt Ämnesråd med ansvar för vattenfrågor (Water Director) Miljödepartementet

Gunilla Brattberg, f d vice VD och teknisk direktör, Stockholm Vatten; programchef Stockholm Environment Institute. Limnolog, marinbiolog och hedersdoktor Stockholms universitet. Ledamot av Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien.

Brita Forssberg, f d informationschef, Stockholm Vatten och sekreterare IWA Sverige.

Christer Lännergren, limnolog och f d recipientansvarig, Stockholm Vatten.

Sven-Erik Skogsfors, f d VD Stockholm Vatten och Stockholm International Water Institute; f d styrelseledamot Svenskt Vatten och International Water Association samt ledamot av Statens VA nämnd

Bilagor:

Vattengruppens yttrande 2021 03 23 över tillståndsansökan till uppförande och drift av energianläggning och hamn i Lövsta. Mål M 1167-20

Yttrande från Vattengruppen (Rädda Lövsta) 2022 02 05 avseende Stockholm Exergis bemötande 2021 11 09

Bemötande av Stockholm Exergis inlägga 2022 04 22, aktbilaga 184. Vattengruppen, Rädda Lövsta.